

Uchwała 81/XI/2019

Zarządu Głównego Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej,
podjęta drogą obiegową w dniu 13 listopada 2019 roku,

**w sprawie opinii dotyczącej projektu
rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości opłaty
rocznej za aplikację notarialną**

§1

Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej **negatywnie opiniuje** przedstawiony przez Ministerstwo Sprawiedliwości projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości opłaty rocznej za aplikację notarialną (dalej zwanego „projektem rozporządzenia”) i proponuje pozostawienie opłaty za szkolenie na dotychczasowym poziomie zastosowanego współczynnika, określającego jego wysokość tj. „2,50”.

§2.

Stanowisko Stowarzyszenia należy przekazać Ministrowi Sprawiedliwości niezwłocznie po podjęciu uchwały, a najpóźniej w dniu 14.11.2019 roku.

§3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE**I.**

Dnia 08 listopada 2019 roku Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej otrzymał do zaopiniowania projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości opłaty za aplikację notarialną, przy czym Minister określił niezwykle krótki termin do złożenia opinii.

W piśmie przewodnim do projektu rozporządzenia Ministerstwo Sprawiedliwości pośpiech uzasadnia tym, że ma ono obowiązywać od 01 stycznia roku następnego, a to jednoznacznie wskazuje na pobieżną i niewłaściwą analizę danych nadsyłanych przez Krajową Radę Notarialną i w efekcie jednostronne, marginalne potraktowanie problemu; spojrzenie na zagadnienie jedynie przez pryzmat w liczbach bezwzględnych i uśrednionych.

W Uchwałach podjętych w listopadzie w latach ubiegłych, począwszy od 2016 roku, ZGSNRP stanął na stanowisku, iż proponowane wówczas zmiany **rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości opłaty wnoszonej przez aplikantów notarialnych na szkolenie** nie gwarantują pokrycia niezbędnych kosztów i potrzeb związanych z organizacją szkolenia aplikantów notarialnych. Przepisy obowiązujące przed zmianą wprowadzoną w 2016 roku właściwie ustalały poziom opłaty w zestawieniu do wymaganych kosztów.

Analizując obecny projekt rozporządzenia, którym Minister Sprawiedliwości wprowadza dalsze obniżenia współczynnika, według którego ma być obliczana

opłata za szkolenie aplikantów, stwierdzamy, że stanowisko nasze w przedmiotowej sprawie nie ulega zmianie.

Przedstawiona w uzasadnieniu do projektu rozporządzenia analiza wydatków jakie ponoszone są przez Izby Notarialne na przeprowadzenie aplikacji jest powierzchowna, w dalszym ciągu odnosi się do okresu lat poprzednich, nadal ma jedynie charakter statystyczny, i uśredniający, i nie uwzględnia kilku istotnych faktów i elementów, w tym ciągle wyrastających kosztów stałych.

W uzasadnieniu do projektu rozporządzenia wskazano, jako argument zmiany wnoszonej przez aplikantów opłaty, podniesienie minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2020 roku do kwoty 2.600,00 zł miesięcznie zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 roku w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę (Dz.U 2019, poz.1778), co spowoduje, zdaniem projektodawcy, konieczność pozostawienia współczynnika określającego wysokość opłaty rocznej za aplikację względem tegoż podwyższonego minimalnego wynagrodzenia na poziomie tj. „2,15”. Zdaniem projektodawcy pozostawienie wskaźnika na dotychczasowym poziomie spowoduje nieuzasadniony wzrost opłaty za aplikację. Jednakże w tegorocznym Uzasadnieniu do projektu rozporządzenia pominięto istotne dane znane Ministerstwu Sprawiedliwości z lat ubiegłych i notabene podniesione w uzasadnieniu do projektu rozporządzenia w roku ubiegłym, a z których jednoznacznie wynika, że szkolenie niektórych roczników generuje w Izbach Notarialnych wysokie straty. Powód jest jeden – spadająca liczba aplikantów w porównaniu z kosztami ich szkolenia. Ponadto w Uzasadnieniu do projektu rozporządzenia wskazano, **że Ministerstwo ma na celu dbałość o jakość szkolenia i dlatego proponuje obniżenie wskaźnika, od którego zależna jest wysokość opłaty rocznej za aplikację notarialną.**

Już na pierwszy rzut widać, że powyższa argumentacja w stosunku do faktów pozostaje względem siebie w sprzeczności i nie da się tego pogodzić, a zatem cel wskazany przez projektodawcę w Uzasadnieniu do projektu rozporządzenia, że **opłata za aplikację ma zagwarantować aplikantom właściwy poziom wykształcenia jako cel** przyświecający Ministrowi Sprawiedliwości przy ustalaniu jej wysokości, jest niemożliwy do osiągnięcia.

W ocenie ZGSNRP przy ustalaniu opłaty rocznej za aplikację pominięto następujące, ważne argumenty, **które były podnoszone w Uchwale ZGSNRP w 2016 i w 2018 roku i są nadal aktualne:**

1) Aplikacja notarialna została przedłużona od 2014 roku o 1 rok, co oznacza, że ilość godzin z 576 łącznie w całym okresie aplikacji wzrosła. Jednakże nie był to wzrost ilości godzin szkolenia ustalony proporcjonalnie do wcześniej obowiązującego, ale był blisko dwukrotny (1056 godzin łącznie w całym okresie aplikacji). **Jeśli zaś chodzi o opłatę roczną za to szkolenie to wzrosła ona do proponowanej w 2020 roku o około 17,25% tj.:** z początkowej kwoty 4.800,00zł w 2013 roku (za 216 godzin rocznie) do 5.040,00zł w 2014 roku (od tego momentu już 288 godzin rocznie), 5.250,00zł w 2015 roku, 5.550,00zł w 2016 roku, 5.300,00zł w 2017 r., 5.565,00zł w 2018 roku oraz 5.625,00zł i wreszcie 5.590,00zł (dla roczników I-III) oraz **2.795,00 zł** (dla IV-tego roku aplikacji), która ma obowiązywać w 2020 roku;

2) Jak ZGSNRP wskazywał już wcześniej, powyższe zestawienie wprost unaocznia, że zwiększenie liczby godzin teoretycznych, organizowanych dla aplikantów, w sposób oczywisty, bezpośrednio przekłada się na wzrost: wynagrodzeń dla wykładowców, kosztów sal, kosztów obsługi administracyjnej, kosztów związanych z korespondencją kierowaną do aplikantów w zakresie w jakim nakładają przepisy, kosztów związanych z obsługą i zabezpieczeniem programów informatycznych, które wykorzystywane są przy organizacji aplikacji. O ile grupę 20-30 osobową mogą obsługiwać 2-3 osoby, o tyle grupy większe wymagają zatrudnienia do ich obsługi większej liczby osób. Z kolei wpływ z opłat aplikantów w grupach małych (do 12-15 osób) powoduje, że wprawdzie personel administracyjny jest w stanie podołać obsłudze takiej liczby osób jednakże, z uwagi na dwukrotnie większą liczbę godzin seminaryjnych, pozostałe, a wymienione powyżej koszty, budżet ten przekraczają. Rosnące obowiązki względem samorządu notarialnego zmuszają niektóre Rady Izb Notarialnych do zatrudnienia pracowników dedykowanych wyłącznie aplikantom, a to zwiększa automatycznie koszty szkolenia.

Jedną z rudymenarnych zasad obowiązujących w księgowości jest określenie poszczególnych składników zarówno po stronie aktywów jak i pasywów. Natomiast w Uzasadnieniu do projektu rozporządzenia pozycje uwzględniono jedynie po stronie „aktywów”, co jest oczywistym, że odbije się na samym budżecie i, w konsekwencji, doprowadzi do kłopotów ze zbilansowaniem wydatków z przychodami, a w najgorszym razie może doprowadzić do obniżenia jakości kształcenia, co Ministerstwo Sprawiedliwości w tym roku już skrętnie pomija, a na co samo wskazało w zeszłorocznym Uzasadnieniu do projektu rozporządzenia, że część Izb Notarialnych z tego powodu już poniosła straty.

Analizując projekt rozporządzenia ZGSNRP pragnie wskazać, że obniżenie współczynnika jest niezgodne z celem używania takiego wskaźnika, który przecież ma być instrumentem określającym faktycznie ponoszone koszty aplikacji i ma być adekwatnym do nich oraz ma być czynnikiem realnie odzwierciedlającym ten koszt. Co oznacza, że wskaźnik ten zamiast odzwierciedlać tę zmianę, jest zmanipulowany, co czyni go nieprawdziwym, bowiem wskazuje jakby koszty aplikacji nie rosły proporcjonalnie do wskaźnika.

Zwrócić należy uwagę na fakt, że zmniejszenie liczby aplikantów powoduje zwiększenie kosztu aplikacji na jedną osobę.

3) Propozycja zawarta w projekcie rozporządzenia - **co już wcześniej podkreślał ZGSNRP - nie uwzględnia także rosnących kosztów związanych z odbywaniem przez aplikantów przez okres 6 miesięcy praktyk w sądach (choćby praktyki w sądach rodzinnych)** – kwoty te nie są stałe, lecz zmienne i zależą od wielu elementów (np. ilości aplikantów, ilości sędziów w danym sądzie), które rokrocznie zawarte są w porozumieniach pomiędzy Prezesami Sądów Apelacyjnych a Radami Izb Notarialnych.

4) Ustawa Prawo o notariacie, w art. 71 § 12, przewiduje po upływie 2 lat i 6 miesięcy przeprowadzenie kolokwium dla osób, które złożyły chęć przystąpienia do niego – jest to zagadnienie, **którego przy ustalaniu wysokości opłaty Ministerstwo Sprawiedliwości, ponownie w ogóle nie wzięło pod uwagę i dlatego ten wątek należy przypomnieć.**

Z danych uzyskanych przez ZGSNRP od Rad Izb Notarialnych wynika, że kolokwium przeprowadzone według zasad wskazanych w art. 71 § 12 ustawy Prawo o notariacie cieszyło się dużym zainteresowaniem i przystąpiła do niego zdecydowana większość aplikantów. Z uwagi na to Rady Izb Notarialnych przystąpiły do tego zadania z najwyższą starannością zarówno od strony merytorycznej jak i technicznej. Pozyskane doświadczenie z lat ubiegłych sprawiło, że w latach 2018 i 2019 we wszystkich Izbach Notarialnych zdający sporządzali prace przy użyciu komputerów (w latach 2015-2017 aplikanci sporządzali prace ręcznie, co niejednokrotnie utrudniało ich ocenę z uwagi na nieczytelne pismo). Oczywiście jest to zdecydowanie kosztowniejsze, ale pozwala uniknąć wątpliwości co do poprawności rozwiązania zadań, a – jak wynika z Uzasadnienia do rozporządzenia - projektodawca całkowicie tę kwestię pominął. Przy tej okazji ZGSNRP pragnie podkreślić, że koszty kolokwium pokrywane są z opłat wszystkich aplikantów, a nie tylko z opłat tych aplikantów, którzy do niego przystępują (w przeciwieństwie do opłaty związanej z egzaminem wstępnym na aplikację oraz z egzaminem zawodowym - tu każdy płaci za siebie i nie kredytuje innych zdających).

5) Z całkowicie niewiadomych powodów Ministerstwo Sprawiedliwości nadal pomija problem wysokości opłaty za ostatni rok odbywania aplikacji notarialnej. Zajęcia aplikantów odbywają się w I, II i IV kwartale roku kalendarzowego, zaś miesiące lipiec, sierpień i wrzesień (czyli III kwartał) są okresem bez szkoleń w zakresie zajęć teoretycznych. Aplikanci czwartego, ostatniego roku, odbywają szkolenia w I i II kwartale, ponieważ aplikacja kończy się z dniem 30 czerwca, a zatem są to 2/3 okresu szkoleniowego natomiast opłata za ten okres szkoleniowy wynosi 50% kwoty rocznej. Problem ten był wielokrotnie sygnalizowany przez kierowników szkolenia wszystkich Izb Notarialnych, a przez ZGSNRP w 2016 i w 2018 roku. Wydaje się, że przy okazji kolejnej nowelizacji rozporządzenia powinien on zostać wreszcie rozwiązany.

ZGSNRP pragnie przy tej okazji zwrócić również uwagę na fakt, że opłata za szkolenie aplikantów dotyczy wyłącznie kosztów związanych z zajęciami teoretycznymi, a nie praktycznymi. Notariusze, zwłaszcza Ci którzy obejmują aplikanta patronatem pozaetatowym (obowiązek objęcia patronatem wynika z art. 71 § 8 ustawy Prawo o notariacie), nie otrzymują wynagrodzenia mimo wypełniania obowiązków określonych wprost w przepisach.

Na koniec ZGSNRP kolejny już raz wskazuje na jeszcze jeden aspekt, który bezpośrednio wiąże się z omawianą opłatą roczną, a który (poza zeszłorocznymi postulatami ZGSNRP) w ogóle nie był dotychczas poruszany. Otóż wyniki zawodowego egzaminu notarialnego od kilku już lat, w sposób znaczny, odbiegają od tych jakie na analogicznym egzaminie uzyskują aplikanci sądowi, prokuratorscy, radcowscy czy adwokaccy (**poza rokiem 2019, kiedy w sposób widoczny wyniki te wzrosły, ale poziom zadań był niski, że należało się rezultatu lepszego spodziewać, chociaż zdaniem członków komisji egzaminacyjnych wynik jest mierny w stosunku do poziomu zadań**). Jest to efekt wielu czynników, ale wiodącym – według informacji uzyskanych przez ZGSNRP – jest niestety brak systematyczności w nauce zdających, a raczej brak imperatywów do tej nauki.

Wieloletnie badania w różnych dziedzinach dowodzą, że jeśli w trakcie procesu kształcenia przeprowadzane są sprawdziany czy też kolokwia, których dwukrotne niezaliczenie skutkuje albo powtarzaniem roku albo - w ekstremalnych przypadkach - zakończeniem edukacji, wówczas mobilizacja do nauki jest zdecydowanie większa. Niestety, aplikanci notarialni - co wymaga ponownego podkreślenia – w przeciwieństwie do aplikantów pozostałych aplikacji prawniczych, nie muszą się z takim wyzwaniem mierzyć, bo przewidziane ustawą kolokwium nie jest obowiązkowe. Obecny model aplikacji notarialnej jest niestety niekorzystny dla samych aplikantów, bo - co prawda - chęci zdania egzaminu są u wszystkich przystępujących do niego osób, ale zdający nie potrafią sobie w ogóle zorganizować czasu na przygotowanie się do tego egzaminu. Ten problem rozwiązałyby niewątpliwie kolokwia (obowiązkowe po pierwszym i drugim roku aplikacji), z konsekwencjami, o którym wspomniano powyżej. Być może wtedy wyzwalałoby się w aplikantach faktyczne zainteresowanie zajęciami, z pełnym zaangażowaniem z ich strony, z potrzebą poznania tematu dogłębnie, dociekaniem sedna omawianych zagadnień, a nie traktowania tych spotkań instrumentalnie, frekwencyjnie, faktycznie będąc na nich obecnymi ale zajmując się zupełnie czymś innym (np., co zabrzmia nieco groteskowo, a o czym pisaliśmy już w zeszłym roku, oglądaniem pierścionków zaręczynowych, o czym jedna z aplikantek, na pytanie wykładowcy o to jakie zna ograniczone prawa rzeczowe odpowiedziała, że teraz zajmuje się właśnie szukaniem wspomnianych pierścionków). Na marginesie pragniemy dodać, że wprowadzenie obowiązkowych kolokwium to postulat samych aplikantów, który zgłaszają kierownikom szkoleń.

II.

Reasumując powyższe rozważania, zawarte w ustępie I. powyżej, raz jeszcze stwierdzamy, iż zmiana rozporządzenia w sprawie opłaty wnoszonej przez aplikantów za szkolenie nie ma jakiegokolwiek uzasadnienia zarówno prawnego jak i praktycznego, a wręcz będzie miało niekorzystny wpływ na warunki organizacji aplikacji, bowiem przy rosnących kosztach ogólnych i zmniejszeniu przychodów, oczekiwany efekt w postaci coraz lepszej jakości kształcenia nie jest możliwy do osiągnięcia.

Podpisy członków ZGSNRP znajdują się na oryginale uchwały.

Za Zarząd

Izabella Soroko – Borska

Anna Dańko – Roesler

Członek Zarządu

Prezes Zarządu